

tului, pentru că istoria să nu se repete în ceea ce-a avut abominabil", Filozoful pledează, cu toată puterea sa de convingere, pentru ideea de a ne concepe și trăi viața în așa fel, încât „să putem porni, chiar ca indivizi, nu numai ca popoare, de la ceea ce ne unește, nu de la ceea ce ne dezbină sau ne poate dezblina...”

Este acesta, credem noi, însuși mesajul major al piesei lui Ion Brad, care are meritul, cu totul remarcabil, de a fi izbutit să introducă, într-o construcție dramatică simplă, dar deosebit de inge-

nioasă, o mare încercătură de idei, de a fi reușit să se înscrie, astfel, prin toată problematica abordată, ca și prin modul de abordare a ei, în miezul fierbinte al actualității noastre, al modului nostru nou de a privi istoria, nu ca pe o carte de date și întâmplări, ci ca pe o realitate vie, palpabilă, în continuă mișcare, ca pe un drum necurmat și dătător de forță și de speranță, între trecutul nostru zbuclumat, dar demn, și-un viitor pe care-l vrem tot mai luminos.

Bogdan IRAVA

Omul, la înălțimea moralei comuniste

Este de domeniul evidenței capacitatea lui Paul Everac de a-și dezvolta subiectele în cheia dezbaterii, în care nimic din ceea ce fundamentează discipline aparținând științelor sociale — etica, politologia, sociologia ș.a. — nu rămâne în afara paginii. Între operele sale de referință pentru dramaturgia contemporană, cuprinsă în scria începută de **Camera de alături** și continuată de **A cincea lebădă**, **Cartea lui Ioviță*** merită o atenție specială, ca o faptă artistică de toată lauda, impunând prin altitudinea ideății și tensiunea dialogului.

Departate de a fi o simplă „copie după natură”, drama lui Ioviță este verosimilă; au împărtășit-o — mai ales în primele decenii ale revoluției socialiste — nu puțini dintre cei care au gândit și acționat ca el, hărăziți să ardă pentru triumful unor nobile idealuri. Comunist prin convingeri, Ioviță — simbol al creatorului afirmat în perimetrul cercetării tehnico-științifice — relevă structura umană modelată în „retortele” unei societăți pentru care „binele suprem” îl reprezintă fericirea tuturor. Suferința lui nu se nutrește dintr-o alterare a personalității; nici nu trăiește, de altfel, iluzia că ar deține monopolul adevărului, de unde și forța de a nu ceda pasul, abandonând proiecte, în pofida „dificultăților” țesute în preajmă, în familie și uzină. Crizele de creștere sau de înțelegere prin care trec alții — ținăra laborantă, muncitorul de la montaj, inginerul cetecist, profesorul Ilihol, fostul coleg venit „în vizită” în țară, soția, chiar — îl consumă, firește, dar nu-l ținează psihic; nu se simte o clipă persecutat. Pentru el, perspectiva contează, credința în

reușita de miine, destinată optimizării producției, în puterea societății de-a face din toți fiii săi oameni adevărați.

Este pariul pe care Ioviță — insul ajuns să nu se teamă de pierderea scaunului și să nu ia în seamă ironiile vizind „îndărătnicia” lui sisifică — îl propune luându-și drept parteneri prezentul și viitorul, istoria însăși. De aceea, își asumă eșecurile ca pe o dovadă a inerției; eșecurile personale îl mobilizează în muncă, relevându-se ca expresii ale nepuținței de moment; eșecurile semnalate de cei din jur îl îndrănesc în afirmarea necesității punerii de acord a cuvintelor cu faptele, a efortului prin care fiecare, indiferent de fotoliul social ocupat, să depășească subiectivitatea în a Judeca o situație. Ioviță lucrează la desăvârșirea unei opere de anvergură politică; prin urmare, pleoaria sa pentru o mai dreaptă privire asupra prezentului și o mai energică implicare a tuturor, e dublată de o răspundere pe măsură față de destinul construcției noii orânduiri.

Blamînd optica Ingustă, pozițiile ego-centriste, filosofia despicării firului în patru, defetismul celor care descoperă, pretutindeni, „contradicții” antagoniste, **Cartea lui Ioviță** se constituie ca o autentică și inspirată operă de tranflgurare artistică, deloc circumstanțială, a concepției românești despre superioritatea moralei comuniste, despre esența și finalitatea educației umanist-revoluționare. Refuzul speculației ieftine, înscrierea dialogurilor — trecute în secvențe dramatice memorabile — într-o amplă dezbateră de un exemplar caracter democratic, primatul argumentului susținut cu un patos lucid — denotă maturitatea ideologică și politică a personajului, întruchipare exponențială a uneia dintre vocile auctoriale de relief ale culturii și artei noastre naționale contemporane.

Ion B. VICTOR

* Paul Everac, *Cartea lui Ioviță, piesă publicată în volumul „Parabole dramatice”, Editura „Dacia”, Cluj-Napoca, 1983 și aflată în repertoriile mai multor teatre.*